

Omstillingsplan 2024 - 2026

Omstilling i Røst og Værøy

En utvidelse av eksisterende omstillingsplan

Vekst i havet – Værøy og Røst

Dato for siste versjon: 21.03.2024

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Bakgrunn	3
1.1 Bakgrunn for omstillingsarbeidet.....	3
1.2 Analyser og innspill som grunnlag for prioriteringer i Omstillingsplan	4
1.2.1 Identifiserte muligheter og hovedutfordringer.....	5
1.2.2 statusanalyse	5
1.2.3 Omstillingsanalyse	6
1.3 Bakgrunn for endring fra omstillingssøknad 2022	7
2. Visjon og mål	8
2.1 Visjon for omstillingsarbeidet.....	8
2.2 Hovedmål	8
2.3 Resultatmål	9
2.4 Effektmål.....	9
3. innsatsområder	10
3.1 Arbeidsplassmålet fordelt på innsatsområder	11
3.2 Strategier for innsatsområdene	11
3.2.1 Forsterkning av innsatsområdet Eksisterende næringsliv.....	11
3.2.2 Nytt innsatsomrødet Samfunns- og boligutvikling.....	12
4. Organisering	13
5. Finansiering	14
5.1 Overordnet finansiering	14
5.2 Ressurser fordelt på innsatsområder	15
6. Prioriterte bærekrafts mål	16
6.1 Miljø – 14. Livet i Havet.....	18
6.2 Samfunn – 3. God helse og livskvalitet	18
6.3 Økonomi – 8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst.....	18
6.4 Samarbeid: 17. Samarbeid for å nå målene	19
7. Kommunikasjonsstrategi	19
7.1 Kommunikasjonsmål:	19

1. BAKGRUNN

1.1 BAKGRUNN FOR OMSTILLINGSARBEIDET

Værøy og Røst kommune fikk innvilget omstillingsstatus av Nordland fylkeskommune i en periode på tre år i 2022, på bakgrunn av sen bevilgning ble første oppstartsår beregnet fra 2023. Omstillingsarbeidet i Røst og Værøy kommune skal bidra til å sikre og skape 50 arbeidsplasser i perioden 2023 til 2029. I tillegg skal omstillingsarbeidet bidra til økt robusthet og styrket utviklingsevne i næringsliv og kommunen. Omstillingsprogrammet «Vekst i havet» har skapt nysgjerrighet og engasjement hos næringsliv og befolkning og en optimisme fra næringslivet antyder at målet på antall arbeidsplasser er fullt overkommelig. Vedlagt søknad: Omstillingsplan for arbeids- og næringsliv 2022-2025 ¹

For å motvirke negativ sysselsettingsutvikling, fraflytting, sårbarhet i næringslivet og styrke arbeidsplassmuligheter lokalt, er det behov for å gjennomføre en ekstraordinær innsats for næringsutvikling på Værøy og Røst. Det er derfor utarbeidet en Omstillingsplan for omstillingsperioden 2023-2025 og en årlig handlingsplan som prioriterer innsats og ressursbruk i arbeidet (vedlagt handlingsplan). ² Planene er utviklet i nært samarbeid med omstillingsstyret, næringslivet, Nordland fylkeskommune og Innovasjon Norge Nordland.

Omstillingsprogrammet Vekst i havet har begrensede økonomiske ressurser og programlederne har dermed måtte søke om ekstern finansiering til ulike prosjekter. Et tett samarbeid med virkemiddelapparatet er helt avgjørende for å oppnå utvikling i de to kommunene. Denne samarbeidsmodellen gir ikke bare verdifull innsikt, men også kompetanse som er essensiell for å realisere programmets målsettinger. Selv om denne arbeidsmåten gir betydelige belønninger, er det viktig å påpeke at den også krever tid og ressurser.

Basert på erfaringer og nye analyser ser vi behovet for økt bevilgning for å kunne nå de resultatmålene som er satt. Derfor har vi behov for en høyere økonomisk ressursramme til omstillingsarbeidet. Det er utarbeidet et nytt innsatsområde som heter Samfunns- og boligutvikling basert på nye utarbeidede analyser. Innsatsområdet beskrives nærmere i kapittel 3.2.2

Hovedhensikten med omstillingsmidlene er å gi et ekstraordinært tilskudd til næringsutvikling i Røst og Værøy innenfor de prioriterte innsatsområdene:

- 1. Eksisterende næringsliv**
- 2. Nytt næringsliv / nyetableringer / gründere**
- 3. Kompetanse**
- 4. Attraktivitet for næringslivet**
- 5. Samfunns- og boligutvikling**

¹ https://www.vekstihavet.com/files/ugd/19a898_56a03f47173447fe9f511317ef2101ec.pdf

² https://www.vekstihavet.com/files/ugd/19a898_7af21447e2c949b8ab55c9f497033744.pdf

Tidsforløpet for fasene i omstillingsprogrammet for Vekst i havet – Værøy og Røst.

Første periode av omstillingsarbeidet er nå gjennomført og vi befinner oss nå i gjennomføringsfasen. I løpet av det første året til omstillingsprogrammet har vi fått en god forankring i kommunene og igangsatt flere prosjekter og utviklingsprosesser. Omstillingsarbeidet er ressurskrevende, men er ekstremt viktig for øykommunene. Vi ønsker å gjennomføre flere av Innovasjon Norges omstillingsprogrammer og få mulighet til å støtte flere utviklingsprosjekter i eksisterende næringsliv. Innovasjon Norges omstillingsprogrammer er etter anbefaling nyttig å gjennomføre tidlig i gjennomføringsfasen. Omstillingsområdet er særegent i form av det er to små øykommuner med ekstreme avstandsulemper, noe som medfører ekstra tidsulemper og kostnader. Vi søker dermed om en tilleggsbevilgning fra Nordland fylkeskommune for å få gjennomført omstillingsprogrammet i tråd med eksterne anbefalinger og næringsrettede behov. Basert på erfaringer og nye analyser ser vi behovet for økt bevilgning for å kunne nå de resultatmålene som er satt.

1.2 ANALYSER OG INNSPILL SOM GRUNNLAG FOR PRIORITERINGER I OMSTILLINGSPLAN

Det foreligger en konsekvensanalyse som er utført av Nordland fylkeskommune i begge kommunene. I tillegg er det utarbeidet en utviklingsanalyse og gjennomført aktiviteter for å få innspill og engasjement fra lokalt næringsliv. Dette danner kunnskapsgrunnlaget for valg av mål, innsatsområder og ressursbruk for omstillingsarbeidet. Dette er nå innarbeidet i en felles handlingsplan for Værøy og Røst. Hovedtrekkene fra arbeidet er presentert under.

Følgende aktiviteter er gjennomført for kunnskapsgrunnlaget og mobilisering på Værøy og Røst:

- **Statusanalyse** i Panda – En analyse som viser indikatorer på hvordan øykommunenes situasjonsbilde er sammenlignet med gjennomsnittet nasjonalt. Indikatorverdiene gir et situasjonsbilde av nærings- og sysselsettingssituasjonen i øykommunene.
- **Omstillingsanalyse** i Panda – Analysen viser hvilke konsekvenser og effekter 50 nye sysselsatte har på samfunnene fordelt på aktuelle næringskoder.
- **Innspills møter 2023** – informasjon til, og mobilisering av, lokalt næringsliv gjennom flere møter med arbeidsgrupper fra næringsliv og åpne møter med næringslivet.
- **Intervjuer 2023** – samtaler med et utvalg av lokale bedrifter, kommuneledelse og regionale utviklingsmiljø for å vurdere lokale konkurransefortrinn, utfordringer og potensial for vekst på Værøy og Røst.

1.2.1 IDENTIFISERTE MULIGHETER OG HOVEDUTFORDRINGER

Identifiserte muligheter fra omstillingsplanen og analyse- og innspills arbeidet 2023:	Identifiserte hovedutfordringer omstillingsplanen og analyse- og innspills arbeidet 2023:
<ul style="list-style-type: none">• Beliggenheten i havgapet, som gir større muligheter på fiskeri og sjømat, akvakultur, reiseliv og opplevelser.• Bedriftene og menneskene – med kompetanse, vilje og evne til å satse videre• Styrke samarbeidet blant fiskemottakene• Foredling av råvarene• Oppdrett av ulike arter• Høsting av ulike arter• Småskalamat og –reiseliv basert på landbruksnæringa• Utvikling av det tradisjonelle landbruket• Styrke samarbeidet og utvikle reiselivet som en Lofoten-destinasjon• Kulturnæring (verdiskaping basert på kulturelle produkter)• Etableringer på nytt industriområde• Rehabilitering innen helsetjenester• Bedriftsrettede tiltak• Kompetansebasert utvikling (fOU)• Samhandling på tvers av bransjer• Involvering av barn og unge i lokalt næringsliv• Flere stedsuavhengige arbeidsplasser	<ul style="list-style-type: none">• Befolkningsnedgang, spesielt utflytting blant unge voksne• Ensidig næringsstruktur• Nedgang i antall fiskere registrert på blad-B• Utfordrende kommunikasjoner til fastlandet• Tilgang på fagarbeidere og kompetanse• Nedgang i torskekvotene. Konkurransen utsatt næring – blir forsterket nå med lav torskekvote• Innovasjonsevnen og kompetansen i næringslivet bør videreutvikles ved bl.a. kontakt med FoU-miljø.• Værøy og Røst har eget bo- og arbeidsmarked som i svært begrenset grad har nytte av omliggende områder.

1.2.2 STATUSANALYSE

Det er utarbeides en statusanalyse for Røst og Værøy. Indikatorverdiene i analysen gir et situasjonsbilde av nærings- og sysselsettingssituasjonen i øykommunene. Hovedtrekkene i analysen er presentert under:

VÆRØY

- Indikatorene viser at Værøy kommune er blant de laveste i fylket på arbeidsmarkedsintegrasjon. De siste årene viser en liten økning, men resultatene er naturlige med tanke på kommunikasjoner til fastlandet.
- Værøy kommune har lav arbeidsledighet i forhold til det nasjonale tallet.
- Værøy har høyere indikatorverdi på mer ensidig næringsstruktur enn landet for øvrig. Dette betyr at kommunen er avhengig av et fåtall næringer som er forenelig med at Værøy er en svært fiskeriavhengig kommune.
- Værøy kommune ligger stort sett på samme indikatorverdi for offentlige arbeidsplasser som landet for øvrig.
- Utdanningsnivået for Værøy kommune ligger godt under landsgjennomsnittet.

- Værøy kommune ligger så vidt under nasjonalt nivå på indikator for forsørgelsesbyrde. Dette indikerer at Værøy kommune har lavere forsørgelsesbyrde for den yrkesaktive befolkningen enn landet ellers.
- Forsørgelsesbyrden eldre har vært økende fra 2018 for Værøy kommune. Dette gjelder også for hele Norge, men Værøy kommune ligger over nasjonalt indikatornivå. Dette skyldes at befolkningen stadig blir eldre og at det blir færre yngre.

RØST

- Røst kommune ligger under nasjonale verdiene på arbeidsmarkedsintegrasjonen, noe som er naturlig i forhold til at det er liten kommunikasjon med fastlandet.
- Røst har høyere indikatorverdi på mer ensidig næringsstruktur enn landet for øvrig. Dette betyr at kommunen er avhengig av et fåtall næringer som er forenelig med at Røst er en svært fiskeriavhengig kommune.
- Resultatet viser at Røst har en mer ensidig næringsstruktur innen privat sektor enn landet for øvrig. Dette betyr at kommunen er med avhengig av et fåtall næringer innen privat sektor enn kommuner i landet ellers.
- Næringene på Røst er mindre konkurranseutsatt enn i landet ellers, merk at dette gjelder ikke fiskeforedling.
- Næringene i Røst kommune scorer høyt på naturbaserte næringer, sammenlignet med landet ellers. Det indikerer at det er høy grad av sårbarhet rundt næringene i kommunen. Naturbaserte næringer er sårbare av to grunner; det kan forventes rasjonalisering i slike næringer, samtidig som det er en tendens til økende internasjonal konkurranse ved nedbygging av handelsbarrierer.
- Røst kommune ligger under nasjonal indikatorverdi for offentlige arbeidsplasser Dette kan indikere at kommunen er mindre utsatt for at kommunens arbeidsplasser sentraliseres sammenlignet med landet ellers.
- Utdanningsnivået i Røst kommune ligger godt under landsgjennomsnittet.
- Røst kommune har ligget under nasjonalt nivå på indikator for forsørgelsesbyrde de siste fem årene. Dette indikerer at Røst kommune har lavere forsørgelsesbyrde for den yrkesaktive befolkningen enn landet ellers, men at denne nærmer seg nasjonalt nivå for siste året.
- Forsørgelsesbyrden eldre er over nasjonalt nivå og har hatt en økende tendens fra 2018 for Røst kommune. Dette skyldes at befolkningen stadig blir eldre og at det blir færre yngre.

1.2.3 OMSTILLINGSANALYSE

Omstillingsanalysen er utarbeidet av Nordland Fylkeskommune i 2024 ved bruk av Panda verktøyet. Det er tatt utgangspunkt i 50 nye arbeidsplasser på Værøy og Røst i ulike spesifikke næringer. Omstillingsanalysen viser utviklingstrekkene og effektene av de 50 nye arbeidsplassene i kommunene. Hovedmomentene blir presentert nedenfor:

VÆRØY

- Sysselsettingskonsekvens ved forventet tilpasning på arbeidsmarkedet er beregnet til å være en økning på 6.33%.
- Befolkningsutviklingen vil øke fra 688 innbyggere i 2022 til 747 innbyggere i 2027 som en konsekvens av måloppnåelse i omstillingsprogrammet

- Økning av antall innbyggere i yrkesaktivalder, antall elever og barnehagebarn frem til 2027
- Boligbehovseffekt på 21 boenheter i 2027
- Verdiskapningseffekt på 0.75% i 2027

RØST:

- Sysselsettingskonsekvens ved forventet tilpasning på arbeidsmarkedet er beregnet til å være 8.2%
- Befolkningsutviklingen vil øke fra 468 innbyggere i 2023 til 530 innbyggere i 2027 som en konsekvens av måloppnåelse i omstillingsprogrammet.
- Økning av innbyggere i yrkesaktiv alder, antall elever og barnehagebarn frem til 2027
- Boligbehovseffekt på 31 boenheter i 2027
- Verdiskapningseffekt på 1,06% i 2027

Fullstendig dokumentasjon av kunnskapsgrunnlaget for Værøy og Røst, er vedlagt i egne dokumenter: 2024 NFK Statusanalyse, konsekvensanalyse, omstillingsanalyse.

1.3 BAKGRUNN FOR ENDRING FRA OMSTILLINGSSØKNAD 2022

Omstillingsprogrammet for Værøy og Røst er har sterkt fokus på næringsutvikling og utvikling av nye arbeidsplasser, som gjenspeiles i omstillingsplanen for 2022-2025. I løpet av 2023 har omstillingsprogrammet fokusert på å styrke strukturen og oppbyggingen av programmet. En dedikert programleder er ansatt i hver kommune, og programlederne har aktivt arbeidet med planlegging, næring og samfunnsutvikling. Hovedinnsatsen fra programlederne har vært rettet mot det eksisterende næringslivet, med spesiell vekt på å forankre programmet i lokalt næringsliv. Flere betydningsfulle utviklingsprosjekter er allerede satt i gang, og bedrifter viser økt engasjement etter at kommunene har fått omstillingsstatus.

Etter endt første år av omstillingsprogrammet opplever kommunene fremdeles en nedgang i antall sysselsatte på Værøy og Røst (Nordland i tall, SSB: 06445). De demografiske utfordringene på Værøy og Røst blir mer betydelige noe som kommer frem i statusanalysen. Behovet for personer i arbeidsdyktig alder øker og rekrutteringsutfordringene i næringslivet og offentlig sektor er forsterket. Mangel på folk og kompetanse begrenser vekst og utvikling i næringslivet og kommunene.

Parallelt med dette har Telemarksforskning i 2022 gjennomført en evaluering av ordningen «Regional omstilling» på oppdrag fra KDD. Evalueringen - som anbefaler vesentlige endringer med bl.a. nedtoning av arbeidsplassfokuset, er per desember 2022 fortsatt til behandling i KDD.

Rapporten peker blant annet på utfordringer knyttet til rekruttering av kompetent arbeidskraft på bakgrunn av manglende boliger, møteplasser og fritidstilbud. Derfor har vi utarbeidet det nye innsatsområde samfunns- og boligutvikling som beskrives nedenfor.

Omstillingsprogrammet ønsker å være relevant ift. utfordringene som vi opplever lokalt og vil ha et bredere fokus i omstillingsarbeidet. Dette sammen med nevnte evaluering av ordningen og signaler fra KDD, fylkeskommunen og Innovasjon Norge om lokal handlefrihet, er bakgrunnen for endringene i omstillingsplanen.

I tillegg kommer nytteverdien av Innovasjon Norges programmer tydelig frem i rapporten til Telemarksforskning. Styringsgruppen til omstillingsprogrammet ønsker å gjennomføre Innovasjon

Norges omstillingsprogram Næringsvennlig kommune. Nåværende ressursramme gir begrensede muligheter for gjennomføring av innovasjon Norges verktøy og virkemidler.

Omstillingsprogrammet har i løpet av 2023 igangsatt flere utviklingsprosjekter og prosesser. Næringslivet har merket en betydelig endring når det kommer til kommunenes strategiske næringsutviklingsarbeid. Dette arbeidet krever oppfølging og søkbare midler. Nåværende ressursramme gir begrensede muligheter for næringslivet å søke midler til utviklingsprosjekter som kan skape arbeidsplasser. Omstillingsprogrammet er en aktiv part i tilrettelegging og igangsettingsarbeidet. Omstillingsprogrammet ønsker å være en tydelig katalysator for å skape flere arbeidsplasser, men mangler de økonomiske ressursene for å finansiere forstudier og forprosjekter slik at bedriftene er rustet for å søke andre instanser senere i utviklingsløpet.

2. VISJON OG MÅL

2.1 VISJON FOR OMSTILLINGSARBEIDET

For å lykkes med omstillingsarbeidet må den negative utviklingen i folketall og demografi stabiliseres. Værøy og Røst trenger flere mennesker i arbeidsdyktig alder. Det må skapes flere arbeidsplasser som er attraktive for dagens arbeidstakere. Værøy og Røst må bygge attraktive samfunn som mennesker i arbeidsaktiv alder ønsker å bo og flytte til, kombinert med god næringsutvikling.

Visjonen for omstillingsarbeidet på Værøy og Røst er:

Vekst i havet – Værøy og Røst

“Vekst i havet - Værøy og Røst” er ikke bare et omstillingsprogram; det er en visjon, et løfte, og mest av alt, en invitasjon. En invitasjon til alle innbyggere, næringsdrivende, og de som elsker disse øyene, om å komme sammen, utforske nye horisonter, og sikre en bærekraftig og blomstrende fremtid for vårt fellesskap.»

2.2 HOVEDMÅL

Hovedmålet for omstillingsarbeidet er å bidra til:

- å sikre bærekraftige lokalsamfunn for fremtiden, hvor det blir viktig å utvikle en bredde i, og videreutvikle næringslivet med de konkurransefortrinn som Værøy og Røst har.
- bidra til å sikre eksisterende og skape nye arbeidsplasser, med måltall på til sammen 50 nye arbeidsplasser. Måltallet 25 arbeidsplasser pr kommune oppnås gjennom næringsutvikling, nyskaping, teknologi og innovasjon.
- øke utviklingsevnen i næringsliv og kommune

2.3 RESULTATMÅL

Arbeidsplasser

Etter gjennomført omstillingsprogram skal:

- det være muligheter for jobb for to på både Værøy og Røst.
- antall nye eller sikrede arbeidsplasser/årsverk skapt i omstillingsperioden, fordelt på år:

År	2023 oppstart	2024	2025	2026	Sum
Arbeidsplasser Røst	0	10	10	5	25
Arbeidsplasser Værøy	5	5	10	5	25

* Arbeidsplassene skal måles via innrapportering fra enkeltprosjekter, ved hjelp av prosjektleder-rapporten. Rapporten er en del av prosjektleders sluttrapport til leder for omstillingsarbeidet. Det er altså de arbeidsplassene omstillingsprogrammet bidrar til å sikre og skape gjennom å støtte enkeltprosjekter, som skal regnes med (telles brutto).

Robust næringsliv

- Økt økonomisk lønnsomhet i bedriftsporteføljen – aktører som har mottatt økonomisk tildeling eller annen bistand fra omstillingsprogrammet
- Økt antall nye bedrifter skapt i eksisterende og nye bransjer
- Værøy og Røst ha en allsidig, variert og robust næringsstruktur med bedrifter innen flere vekstbransjer.

Økt utviklingsevne

- Økt antall utviklingsprosjekter og tiltak samt søknader til det ordinære virkemiddelapparatet
- Kommunene skal styrkes i rollen som tilretteleggere og utviklere for lokalt næringsliv
- Mål i kommuneplanene, strategiske næringsplaner og andre lokale planverk som er viktig for videreutvikling av næringslivet, skal realiseres
- Værøy og Røst kommuner skal være næringsvennlige kommuner som driver aktiv tilrettelegging for næringslivet i samspill med offentlige og private aktører

Planen skal evalueres og revideres årlig, og det skal utarbeides årlige handlingsplaner med budsjett og finansieringsplan.

2.4 EFFEKTMÅL

Effekten av et vellykket omstillingsarbeid er et konkurransedyktig næringsliv og bærekraftig samfunn i et lokalt og regionalt perspektiv. Det gir impulser til videre vekst og optimisme, økt kompetanse og et mer attraktivt samfunn for innbyggerne.

Følgende utvalgte kriterier skal måles for å vurdere effekten av omstillingsarbeidet:

Generelle effektmål

- Sterkere næringsliv, befolkningsutvikling og demografi

Konkrete effektmål

- Vekst i private arbeidsplasser og økt omsetning
- Økning i andel lønnsomme foretak
- Økonomiske resultater i de bedriftene som er en del av omstillingsprogrammet
- Økning i antall utviklingsprosjekter
- Økning i antall boenheter

Effektene måles ved bruk av data fra SSB og Panda-verktøyet. Dette omfatter befolkningsutvikling, demografi og økonomisk utvikling i lokale bedrifter. Effektene fra omstillingsarbeidet vil kunne måles midtveis i omstillingsperioden og etter avsluttet omstillingsarbeid.

Årlig innrapportering av resultater fra omstillingsarbeidet må ikke forveksles med effektmålene. Den årlige rapporteringen skjer fra omstillingsprogrammet til Nordland fylkeskommune og KDD via Innovasjon Norge.

3. INNSATSOMRÅDER

Analysearbeidet konkluderer med fem prioriterte innsatsområder. De valgte innsatsområdene har potensiale for videre utvikling og vekst, og bidrar til å nå målene for omstillingsarbeidet på Værøy og Røst. All næringsaktivitet er dynamisk, og valg og prioritering av innsatsområder kan endres gjennom omstillingsperioden.

Prioriterte innsatsområder:

1. eksisterende næringsliv
2. nytt næringsliv / nyetableringer / gründere
3. kompetanse
4. attraktivitet for næringslivet
5. **Samfunns- og boligutvikling**

3.1 ARBEIDSPASSMÅLET FORDELT PÅ INNSATSOMRÅDER

Hvert innsatsområde har årlig periodiserte arbeidsplassmål:

Innsatsområde	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Sum
Eksisterende næringsliv	5	7	8	7	8	8	43
Nytt næringsliv	0	0	4	2	2	2	10
Kompetanse	0	0	0	0	0	0	0
Attraktivitet for næringslivet**	0	0	0	0	0	0	0
Samfunns- og boligutvikling**	0	0	0	0	0	0	0
Sum arbeidsplasser pr år	5	7	12	9	10	10	53

* Arbeidsplassmålene er i stor grad målsatt lineært, uten at resultatene nødvendigvis vil følge samme utvikling. Måltallene må derfor oppfattes som «budsjetterte arbeidsplasser», men handler om å prioritere ressursinnsatsen i omstillingsprogrammet.

** innsatsområdet vil ikke ha arbeidsplasser som målsetting, men skal understøtte de andre innsatsområdene.

3.2 STRATEGIER FOR INNSATSOMRÅDENE

For hvert innsatsområde er det en eller flere strategier. Disse angir ulike måter å nå målene på for det aktuelle innsatsområdet og er gjeldene for hele omstillingsperioden. Strategiene skal ivaretas i årlig Handlingsplan. Strategiene for innsatsområdene er beskrevet i omstillingsplan.³

Vi har i denne utvidede omstillingsplanen valgt å fokusere på nye elementer i innsatsområdene som er årsaken til at omstillingsprogrammet søker om økt bevilgning. Vi vil videre utdype innsatsområdene «Eksisterende næringsliv» og nytt innsatsområdet «Samfunns- og boligutvikling».

3.2.1 FORSTERKNING AV INNSATSOMRÅDET EKSISTERENDE NÆRINGS LIV

Utvikling og ekstraordinær satsning på eksisterende næringsliv vil ha størst potensial til å øke antall arbeidsplasser på Værøy og Røst. Styrking av omstillingsprogrammets mulighet for tilrettelegging for næringslivet i form av utarbeidelse av utviklingsprosjekter og økonomiske støttemuligheter er viktig som ekstraordinære tiltak for å nå hovedmålet om å sikre eksisterende og skape nye arbeidsplasser på Værøy og Røst.

Vekst i havet befinner seg nå i gjennomføringsfasen. Et engasjement er skapt og flere prosjekter er igangsatt på Værøy og Røst. Næringslivet og lokalbefolkningen er optimistiske på at vi skal kunne skape en 50 nye arbeidsplasser. Effekten av kom strategiske næringsarbeid tydeliggjøres i øysamfunnene.

³ https://www.vekstihavet.com/files/ugd/19a898_56a03f47173447fe9f511317ef2101ec.pdf

Omstillingsprogrammet er en aktiv part i tilrettelegging og igangsettingsarbeidet, men mangler den finansielle tyngden til å forsterke utviklingsprosjektene økonomisk. Omstillingsprogrammet ønsker å være en tydelig katalysator for å skape flere arbeidsplasser, men mangler de økonomiske ressursene for å finansiere oppstartsfasen av vekstideene i eksisterende næringsliv.

Forstudie i SMB Utvikling er utført på vegne av Omstillingsprogrammet for Røst og Værøy, og har som mål å identifisere små og mellomstore bedrifter som har ideer som kan gi grunnlag for vekst, enten i form av omsetning, sysselsetting og/eller lønnsomhet.

Forstudie omfatter å avklare interesserte bedrifter og kartlegge deres ideer for videre vekst. Dette er gjort gjennom en informasjon- og rekrutteringsprosess utført av programleder i begge kommunene, og deretter intervjuene med bedriftsledere. Dette er utført i perioden 12/12-23 – 28/2-24. Oppdraget er utført av Essensi as ved daglig leder Berit Laastad som prosjektleder og utøvende rådgiver. Programleder fra kommunen har deltatt i alle bedriftsmøtene, ved Regine Berglund i møtene på Røst og Kristina Aasprong Olsen i møtene på Værøy.

Kort oppsummert har forstudie i Røst og Værøy omfattet kartlegging av 15 bedrifter. Disse er varierende i størrelse og omfatter både micro-bedrifter, mellomstore og større bedrifter, primært fra fiskeri og reiseliv. Alle bedriftene har ideer om vekst, i form av økt omsetning, lønnsomhet og kapasitetsutvidelse som har et betydelig potensial i økt sysselsetting.

Samlet for bedriftene anslås et vekstpotensial i sysselsetting på inntil 44, fordelt med ca. 25 på Røst og 19 på Værøy. Tallet har stor usikkerhet, men antyder en ambisjon om vekst, som kan være mulig - gitt at satsing og prosjektene gjennomføres og blir en suksess. Flere bedrifter fremhever at deres motivasjon for å skape vekst i stor grad er knyttet til behov og ønske om å bidra til stedsutvikling og bolyst for å bidra til flere innbyggere.

Styringsgruppen har behandlet saken, og det er nå klart for å gå i gang med forprosjekt SMB Utvikling. Et viktig virkemiddel for at bedriftene som deltar i SMB-utvikling lykkes er muligheten til å søke økonomisk bistand fra omstillingsprogrammet til forstudie eller forprosjekt, slik at de kan bli rustet til å søke andre instanser slik som Innovasjon Norge til et hovedprosjekt. Slik den økonomiske situasjonen til omstillingsprogrammet er nå, har ikke omstillingsprogrammet nok ressurser til å kunne ha tilgjengelige søkbare midler.

Dermed anmoder Vekst i havet om en tilleggsbevilgning for å styrke det eksisterende næringslivet.

Del 3: Samlede tall for Røst og Værøy

I sum har denne bedriftsgruppen disse nøkkeltallene basert på årsregnskap for 2022, samt anslag av mulig vekst av ideer/prosjekter som er drøftet. Vekstmål innehar stor usikkerhet.

Bedrift	Omsetning -22	Resultat -22	Egenkapital	Årsverk, ca.	Anslått mulig vekst
SUM Røst og Værøy	1 465 786	140 835	742 682	199	44

Figur 1 Sluttrapport forstudie SMB Utvikling på Røst og Værøy

3.2.2 NYTT INNSATSOMRDET SAMFUNNS- OG BOLIGUTVIKLING

Innsatsområdet samfunns- og boligutvikling innebærer å tilrettelegge for utvikling av samfunnet og økt bosetting. I omstillingsanalysen kommer det frem at begge kommunene vil ha behov for flere boenheter som konsekvens av omstillingsarbeidet. I tillegg har omstillingsprogrammet en sentral rolle i samfunnsutviklingen som er viktig for å skape en positiv utvikling og endringskultur.

For å øke attraktiviteten til øykommunene må det jobbes med stedsutvikling og omdømme. Viktige kriterier vil da være arbeidsplasser, jobb til partner, tilgang til attraktiv bolig, kultur- idrett- og andre fritidsaktiviteter, handels- og sentrumsutvikling, gode oppvekstvilkår for barn og unge, høy kvalitet på barnehager og skoler etc.; rett og slett muligheten for «det gode liv».

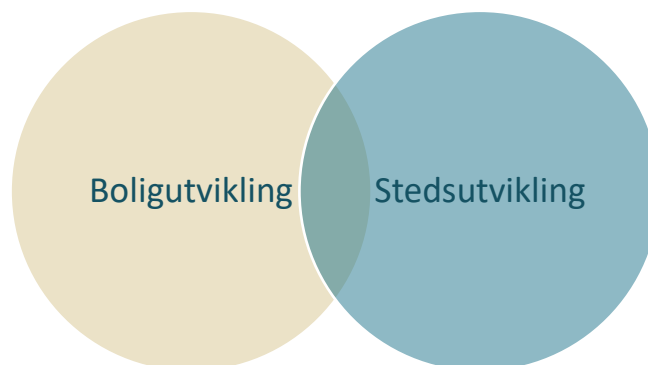
MÅL:

Værøy og Røst fremstår som attraktive steder å bosette seg og bli.

Budsjett fra «Tiltak handlingsplan 2024 (Ved forbehold om økt finansiering)»:

Innsatsområde	2024	2025	2026	2027	2028	Sum
Samfunns- og boligutvikling	625.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	4.625.000

STRATEGIER INNSATSOMRÅDE V: SAMFUNNS- OG BOLIGUTVIKLING

- A. **Boligutvikling:** Utarbeide en mulighetsstudie for tilgjengelig areal og utforske hvilke tiltak som kan stimulere til bevegelse i boligmarkedet, med mål om å bryte opp stagnasjonen. Utvikle attraktive og bærekraftige boliger i kommunene for å styrke samfunnet og forbedre livskvaliteten for innbyggerne. Utvikle et areal hvor bolig og næring kan integreres i hverandre og som gir en mer urban og moderne attraktivitet for området. Skape et sentrumsområde med arkitektoniske unike særpreg knyttet til lokal identitet og historie.
- B. **Stedsutvikling:** handler om å skape attraktive, funksjonelle, bærekraftige og inkluderende øysamfunn for innbyggerne å bo, jobbe og trives. Øykommunene har etablert en aktiv kultur for utvikling- og innovasjon i nærings- og samfunnsnivå.

4. ORGANISERING

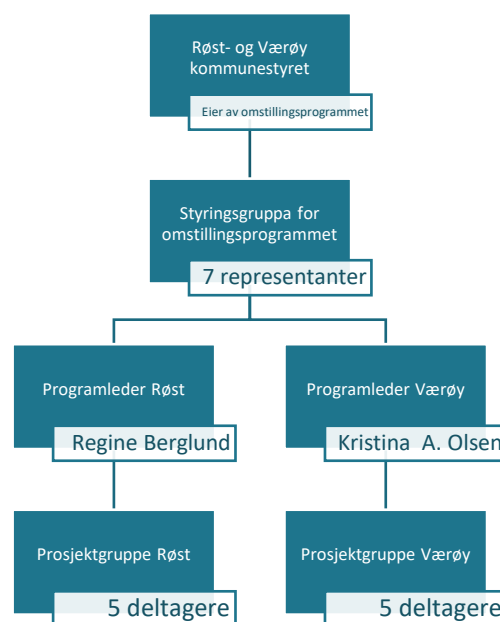
Omstillingsprogrammet Vekst i havet – Værøy og Røst er eid av begge kommunestyrene i kommunene. Det er ansatt en programleder i hver kommune som tiltrådte stillingen i januar 2023. Omstillingsprogrammets første driftsår har hatt fokusert på forankring i kommunene og programlederne har hatt et større fokus på organisering av programmet. Allikevel har det blitt arbeidet med flere gode prosjekter i 2023 og det har vært et høyt aktivitetsnivå i programmet.

Det er etablert en felles styringsgruppe for begge kommunene der både næringsliv og kommuner er representert. Styringsgruppa har fått delegert fra kommunestyrene, det overordnede ansvaret for innholdet i omstillingsprogrammet inkl. økonomi. Styringsgruppa skal også sørge for handlingsplaner og oppfølging av disse.

Programlederne har det operative ansvaret for oppfølging av innholdet i omstillingsprogrammet.

Det er etablert en prosjektgruppe på Værøy og en prosjektgruppe på Røst der lokalt næringsliv og kommune er representert. Prosjektgruppene skal bistå programlederne i arbeidet. Prosjektgruppene har jevnlig møter for å koordinere, planlegge og gjennomføre de strategiske innsatsområdene og handlingsplanene.

Omstillingsstyret skal på vegne av kommunene sikre at vedtatt omstillingsplan og handlingsplan blir realisert. I dette ligger både planlegging, organisering, oppfølging, kvalitetssikring og rapportering/kommunikasjon om omstillingsarbeidet.

5. FINANSIERING

5.1 OVERORDNET FINANSIERING

Det er budsjettet med en økonomisk ramme for omstillingsarbeidet i perioden 2023 til og med 2025 på 4.000.000. Finansieringen forutsetter årlige bevilgninger fra Nordland fylkeskommunen samt Røst- og Værøy kommune.

I 2022 fikk omstillingsprogrammet bevilget 3 millioner kroner fra Fylkesrådet i Nordland Fylkeskommune.

Fylkesrådet fattet følgende vedtak i **sak 22/263** (søknadsnr. 2022-0132):

1. Værøy og Røst gis status som omstillingsområde for en periode på tre år; 2022, 2023 og 2024.
2. Værøy og Røst innvilges et tilskudd inntil 3,0 mill. kr. for 1. prosjektår. Ved anmodning om utbetaling vedlegges rapport og regnskap for perioden.
3. Fylkeskommunen er også innstilt på å bevilge 3,0 mill. kr. for prosjektårene 2023 og 2024, under forutsetning om tilstrekkelig statlig bevilgning av fylkeskommunale omstillingsmidler i disse årene.
4. Tilskuddet belastes konto Omstilling og nyskaping 583000-701-4200111.

Røst kommune innvilges med dette et tilskudd inntil kr 3 000 000,- til gjennomføring av 1. prosjektår.

Da tilsagnet kom høsten 05.10.2022 ble det etter samråd med Nordland Fylkeskommune satt 2023 som første prosjektår for omstillingsprogrammet.

Etter første gjennomførings år har Omstillingsstyret vedtatt at omstillingsprogrammet skal ha et tidsperspektiv på 6 år på bakgrunn av at utviklingsarbeid tar tid og 3 år anses som kort tid for å skape 50 nye arbeidsplasser i de representative kommunene.

Årlige budsjettamme fordelt på finansør, inkludert nåværende bevilgning:

Finansør	Andel	2024	2025	2026	2027	2028	Sum*
Nordland fylkeskommune	75 %	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	6.000.000	30.000.000
Røst kommune og Værøy kommune	12,5%	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	5.000.000
Kommunenes egeninnsats	12,5%	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	5.000.000
Totalt	100 %	8.000.000	8.000.000	8.000.000	8.000.000	8.000.000	40.000.000

* I Omstillingsplan for Vekst i havet er det budsjettet med bevilgninger for perioden 2023-2026 som det vil bli søkt om for hvert omstillingsår.

5.2 RESSURSER FORDELT PÅ INNSATSOMRÅDER

Budsjetterte økonomiske rammer er fordelt på de valgte innsatsområdene. Av den samlede årlige rammen er det inkludert kostnader til programledelse og prosjektrettet arbeid.

I årlig Handlingsplan vil det bli gjort en fordeling mellom prosjektrettet arbeid og søkbare midler til bedrifter innenfor hvert innsatsområde.

Årlig budsjetttramme fordelt på innsatsområder:

Innsatsområder	2024	2025	2026	2027	2028	Sum
Eksisterende næringsliv	2.575.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	14.575.000
Nytt næringsliv	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	1.000.000
Kompetanse	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000	2.000.000
Attraktiv næringskommune	1.000.000	200.000	200.000	200.000	200.000	1.800.000
Samfunn- og boligutvikling	625.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	4.625.000
Kommunikasjonsstrategi	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000	1.000.000
Programorganisasjonens ressursinnsats*	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	5.000.000
Administrative kostnader til programledelse**	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000	10.000.000
Sum	8.000.000	8.000.000	8.000.000	8.000.000	8.000.000	40.000.000

* Øvrige kostnader til programledelse er i hovedsak arbeid med prosjektutvikling, nettverksbygging og oppgaver som beskrevet i de prioriterte innsatsområdene.

** Administrative kostnader knyttet til programledelse omfatter forberedelse og gjennomføring av styremøter, saksbehandling, rapportering og annet nødvendig administrativt arbeid.

Bedriftenes og søkeres egenfinansiering og annen finansiering i prosjektene kommer i tillegg. Det er et mål at omstillingsmidlene skal bidra til å utløse andre midler, både offentlige og private.

I tillegg til Omstillingsplan er følgende verktøy utarbeidet til bruk i omstillingsarbeidet:

- Søknad og porteføljestyingsverktøy med beskrivelse av rutiner for rapportering fra omstillingsprogrammet og bruk av regionalforvaltning.no

6. PRIORITERTE BÆREKRAFTS MÅL

FNs bærekrafts mål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn. En sentral del av arbeidet med ekstraordinær næringsutvikling

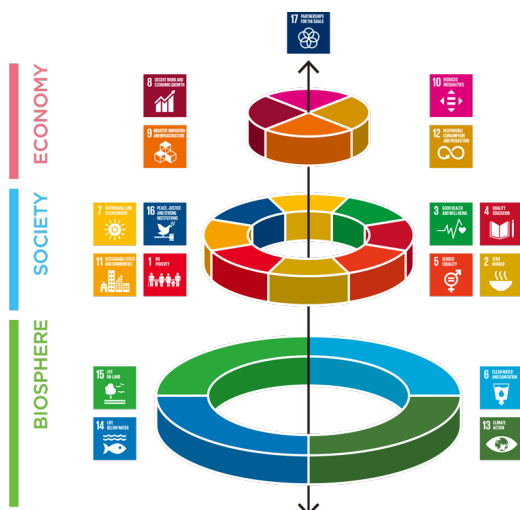

er å bidra til å skape et robust og fremtidsrettet næringsliv. Derfor er FNs bærekrafts mål en naturlig og viktig del av omstillingsarbeidet på Værøy og Røst.

FNs bærekrafts mål hentet fra fn.no her.

Bærekrafts målene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, sosiale forhold og økonomi.

Stockholm Resilience Center sin fremstilling av bærekrafts målene her.

Omstillingsprogrammet har derfor valgt ut ett bærekrafts mål innenfor hver av de tre dimensjonene; miljø, samfunn og økonomi, i tillegg til samarbeid for å nå målene. Disse vil være styrende for valg av prosjekter og tiltak innenfor innsatsområdene i årlig Handlingsplan samt for tildeling av tilskudd. De utvalgte målene er vurdert opp mot eventuelle definerte bærekraftstrategier av kommunen, regionen og fylkeskommunen.

Omstillingsprogrammet har valgt ut følgende prioriterte bærekrafts mål:

- Miljø: 14. Livet i havet
- Samfunn: 3. God helse og livskvalitet
- Økonomi: 8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- Samarbeid: 17. Samarbeid for å nå målene

Under følger en kort redegjørelse for hvordan omstillingsprogrammet skal bidra innenfor hvert av de prioriterte bærekrafts målene.

6.1 MILJØ – 14. LIVET I HAVET

Bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling

Delmål:

- Sikre bærekraftig forvaltning av fiskeri, akvakultur og turistnæring, i større grad kommer til gode for øysamfunnet.
- Forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning
- Kartlegge og formidle lokalt miljøavtrykk for næringslivet og lokalbefolkning

Omstillingsprogrammets programledere arbeider med flere prosjekter i som understøtter bærekraftsmål nr 14. Livet i havet. Omstillingsprogrammet samarbeider med Lofoten de grønne øyene og veikartet for Lofoten 2030.

6.2 SAMFUNN – 3. GOD HELSE OG LIVSKVALITET

Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder.

Delmål:

- Stimulerer til gode aktivitetstilbud innenfor skoler, lag og foreninger
- Tilrettelegge for gode psykososiale arbeidsplasser

Engasjerte og kompetente mennesker er en viktig faktor for å skape gode lokalsamfunn og grunnlag for vekst og utvikling blant næringsliv og innbyggere. En aktiv befolkning med fokus på egen helse og livskvalitet er derfor en sentral driver for bærekraftig samfunnsutvikling i Røst og Værøy kommuner.

6.3 ØKONOMI – 8. ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST

Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle.

Delmål:

- Stimulerer til vekst i SMB-bedrifter, blant annet ved å gi dem tilgang til finansielle tjenester
- Fremme en bærekraftig turistnæring som skaper arbeidsplasser og fremmer lokal kultur og lokale produkter

- Øke produktiviteten gjennom teknologisk fremgang og innovasjon med vekt på lønnsomme og arbeidsintensive sektorer
- Støtte produktive aktiviteter, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon

Omstillingsprogrammet skal bidra til å skape og sikre 50 arbeidsplasser i løpet av 6 år på Røst og Værøy. En viktig del av dette arbeidet vil være å utvikle eksisterende bedrifter og bidra til etableringen av nye.

6.4 SAMARBEID: 17. SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

Styrke gjennomføringsmidlene og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling.

Delmål:

- Stimulere til samarbeid mellom bedrifter i nettverksprosjekter og lignende
- Involvere tidlig i prosessen regionale partnere som Innovasjon Norge, fylkeskommune og andre kunnskapsmiljø i aktuelle utviklingsprosjekter
- Formidle relevante ordninger og tilbud fra offentlige og private aktører
- For at omstillingsprogrammet skal nå de definerte målene for omstillingsarbeidet er dette avhengig av stort engasjement fra og samarbeid mellom lokalt næringsliv, befolkningen og regionale partnere.

7. KOMMUNIKASJONSSTRATEGI

Et aktivt kommunikasjonsarbeid bidrar til å skape trygghet, forankring og engasjement blant bedrifter, samarbeidspartnere, beslutningstakere og befolkningen for øvrig. For å lykkes med omstillingsarbeidet er det derfor helt sentralt å utvikle en kommunikasjonsstrategi som en del av Omstillingsplan og en kommunikasjonsplan i årlig Handlingsplan.

Kommunikasjonsstrategien for Vekst i havet - Værøy og Røst er vedlagt i et eget dokument. Denne inneholder en beskrivelse av omstillingsprogrammets bakgrunn, sentrale kommunikasjonsmål, kjernehistorie, prioriterte målgrupper, hovedbudskap samt kanalvalg og virkemidler.

Omstillingsprogrammets nettside: www.vekstihavet.no

7.1 KOMMUNIKASJONSMÅL:

- Informere og engasjere næringslivet om viktigheten av omstillingsprogrammet.
- Møt potensielle nyetableringer, entreprenører og gründere utenfra til Værøy og Røst.
- Styrke samarbeidet, fellesskapsfølelsen og oppmuntre til samarbeid mellom Værøy og Røst.
- Få befolkningen og næringslivet til å se muligheten i å benytte seg av omstillingsprogrammet
- Engasjere kommuneorganisasjonen til å bli en mer næringsvennlig kommune

Værøy
kommune

RØST
KOMMUNE

Vedlegg: Kommunikasjonsplan og nettside⁴

⁴ https://www.vekstihavet.com/files/ugd/19a898_c3b6572bda6848dabf40cad47a2d13fb.pdf